

oddajal svoja mnenja po preiskavi krvi tistih oseb, ki pridejo v poštev.¹¹

¹¹ V zadnji številki »Deutsche Juristen-Zeitung« z dne 15. nov. 1926 je izšel od dr. K. Böhm er ja zanimiv članek pod naslovom »Blutgruppen und Rechtspflege«; avtor se z ozirom na dejstvo, da je neizpremenljivost krvnih skupin in njih podedljivost zadostno znanstveno ugotovljena, odločno zavzema, da se v vseh slučajih spornega očetovstva uporabi preizkus krvi matere, otroka in domnevnega očeta. Navaja tudi praktične slučaje, v katerih se je uporabil z uspehom preizkus krvi. Razen tega pa predlaga, da se tudi v kazenskem pravosodstvu uporablja preizkus krvi v svrhu ugotovitve storilca, zlasti vedno, kjer gre za krvave poškodbe in kjer se pozneje najdejo osebe, posamezni deli obleke in oročja, ki naj se spravijo v zvezo s kaznivim dejanjem. S stališča kriminalne biologije so zanimivi eksperimentalno ugotovljeni podatki, da prevladuje pri hudodelcih, posebno onih, ki so se pregrešili zoper osebno varnost in lastnino in onih ki so v povratku, 3. krvna skupina.

Katerih izrazov naj se nesporni sodnik poslužuje za tako zvano likvidiranje napovedanih terjatev?

Dr. France Goršič.

Menda pod vplivom imenstva, ki velja v konkurznem postopku, je obveljal v praksi naziv »likvidiranje napovedanih terjatev« tudi za posle sodišč, kadar ugotavljajo terjatve, ki jih je v nespornem postopku kdorkoli napovedal. Dasi je moj namen govoriti le o términojih, prikladnih za to, da se ž njimi izrazijo posledki takega ugotavljanja terjatev, bom moral govoriti tudi o samem postopanju in o predpisih »likvidiranja« vsaj toliko, kolikor je v okviru stavljenе naloge neogibno treba.

Nepravdna splošna načela, ki se tičejo ugotavljanja napovedanih terjatev, so navedena v § 2. nespornega patenta z dne 9. avgusta 1854 drž. z. št. 208, kjer je takoj v prvem odstavku ukazano, da mora sodnik v nespornem sodstvu natančno uporabljati i splošne predpise o potrebnosti pravno-

veljavnih razprav in odredb i uradoma ščititi v prvi vrsti osebe, ki so pod posebno zaščito zakonov, dalje pa tudi druge sicer nezaščitene osebe, kadar zakon v posebnih primerih tudi njih zaščito ukazuje. Za nas je pri tem važno, da imamo posla s postopkom, ki ne pozna kar enostavnega tipa dveh pravnih strank, ki je izmed njih prva v ugotovitev napovedala terjatev, dočim je njena nasprotnica domnevna dolžnica, marveč stvar je čisto ta, da se skuplja okoli napovednika kar več z napovedjo tangiranih oseb, ki so v zelo različnih ulogah. Naravnost mnogoštevilno je včasih to krdelo strank, ki se jih vseh več ali manj tiče napoved iste terjatve.

Važno je zlasti to, kar predpisuje zakon za poglavitni grani nespornega postopka za zapuščinsko razpravo in za skrbstveno sodstvo. Ob sklicu zapuščinskih upnikov mora sodnik pri napovednem naroku razpravljati tudi o gotovosti in o znesku napovedane terjatve, kadar zahtevajo to dediči ali pa zapuščinski skrbnik. V zapisniku mora biti posvedočeno, ali so in v katerem znesku so dediči priznali terjatev za gotovo. Kadar poravnave ni, naj se terjatev napoti na pravdo (§ 136). V skrbstvenih stvareh — seveda je terminus skrbstvo tukaj skupno ime za skrbstvo po § 219 in za varstvo — moramo dobro ločiti razmerje med skrbnikom in oskrbovancem od razmerja med drugimi osebami in oskrbovancem. Za razmerje med skrbnikom in oskrbovancem velja namreč po §§ 216. in 18. načelo, da ne sme nihče spraviti v tir pravnega spora glede tistih odredb, ki jih je ukrenil sodnik brez pridržka, da on privoli v nadaljnje pravno pretresovanje, in da se mora stvar nekvarno za pravice drugih oseb, ki pri razpravi niso sodelovale, in za stranke, ki jim daje zakon posebno tožno pravico, končati v nespornem postopku, v čigar okviru je dovolj pravnih sredstev za vsakogar, ki bi mislil, da trpi krivico, ker mu ni bila očuvana pravna pot. Za razmerje, ki se tiče drugih oseb in oskrbovanca, zakon nima niti ne more ukazovati nobenih posebnih predpisov.

Razločevati nam je torej:

A) primere, kadar je sodišče zgolj razpravišče za napovedane terjatve;

B) primere, kadar je sodišče razpravišče za napovedane terjatve, vrh tega pa tudi zaščitno oblastvo za katerokoli izmed udeleženih oseb.

V primerih prve vrste naj nesporni sodnik nikdar ne odločuje niti o gotovosti niti o znesku napovedane terjatve. Vse kar se vrši, se tiče le strank, ne sodnika. Kaj poreče napovednikov nasprotnik, to izve napovednik kar pri naroku. S to razpravo je stvar za nespornega sodnika završena. Ni več njegova briga, kaj ukreneta stranki dalje. Le, če je postopanje pismeno, to se pravi, kadar naroka (razprave) sploh ni bilo, ali pa, če je sicer bil, pa napovednik k naroku ni prišel, tedaj bo treba, da bo sodnik napovednika pismeno o tem obvestil, kar je rekel njegov nasprotnik na vprašanje, ali je terjatev gotova. Najkrajše je obvestilo, da »je N. N. napovedano terjatev priznal« ali pa, da »N. N. napovedane terjatve ni priznal«. Samo tam, kjer zakon, kakor n. pr. v § 136. izrečno ukazuje, je treba, seveda le v odklonilnem primeru, dostaviti še tudi, da se »terjatev napotuje na pravdo.«

Za primere druge vrste je najprej važno, ali je zaščitenec napovednik ali pa napovednikov nasprotnik.

Kadar je zaščitenec sam napovednik in samo on, tedaj se bo glasila sodnikova rešitev prav tako, kakor gori v prvem primeru, saj je dolžnost i skrbnika i skrbstvenega sodnika (ki je često drug sodnik), da ukreneta, kar treba, da napovednik po poravnavi ali kako drugače ne zabrede v škodo.

Kadar pa je zaščitenec eden izmed tistih oseb, ki se proti njim obrača napoved, tedaj bo v sodnikovem poslovanju k ugotovilnemu momentu pristopil še moment posebne oblastvene zaščite. To znači, da bo sodnik vršil posel likvidiranja napovedane terjatve tudi zaščitnooblastveno ter terjatev skrbstveno-, varstveno-, izvršilno-, fidejkomisarno- ali drugače-oblastveno priznal, ali pa je ne bo priznal. V odklonilnem primeru bo napovednika napotil na pravdo tudi še izrečno, kadar zakon

tako napotitev terja. Pod pričujoči očrtek spadajo tudi kombinirani primeri, kadar bi bil razen napovednikovega nasprotnika zaščiten i napovednik, ali pa kadar bi bilo več zaščitencev med protiinteresenti napovednikovimi.

Stvar je videti zelo preprosta. Zapomniti si je treba zgolj, da nesporni sodnik nima nikoli pravice zavrniti napoved ali odbiti napovedano terjatev. To bi smel le v primerih, ki se ž njimi tu dalje ne bavim, tedaj namreč, kadar bi nesporno sodišče po § 2. lit. 7. na podlagi lastne pravne razprave o zahtevku samo v svojem področju do kraja odločevalo (n. pr. o terjatvi skrbnika proti oskrbovancu pri letnem skrbstvenem računu). Preko tega okvira nesporni sodnik napovedanega zahtevka nikoli ne sme stvarno reševati niti o ničemer odločevati kakor kvečjemu o odobrenju gotovosti ali negotovosti napovedane terjatve, pa še o tem le tedaj, ako je dolžan nuditi zaščito komu izmed napovednikovih protiinteresentov. Navzlic preprostosti gori obrazloženih obrazcev se včasih v življenju pojavi presenetljiv primer. Zelo zanimiv je dogodljaj, s katerim se je bavilo dunajsko vrhovno sodišče v odločbi z dne 19. septembra 1916, o p. r. št. R v 106/16, ki naj bo v nastopnih vrstah oteta pozabe.

Varstveni sodnik je pozval mater kot varuhinjo, naj položi izkaz osnovne imovine svojega mladoletnega sina, ki jo je bila nekaj let poprej pri zapuščinski razpravi po svojem možu kot sinovo dediščino prevzela v svoje svobodno gospodarstvo. Prevezemaje zapuščino se je bila obvezala, da bo z dohodki posestva in klobučarstva vzgajala in vzrejala sina, ki od njega nikoli ne bo terjala zapuščinskih dolgov, ker je dovolj pokritja v obrtnih terjatvah, »saj je koncesija že prepisana na moje ime in saj se mi je dalo dovoljenje, da izterjam obrtne terjatve«. Tudi to je bilo izrečno zapisano v prevzemnem dogovoru, da vdova in sin nimata nikakršne regresne pravice, ne ta proti oni, ne ona proti temu. Pri izkazovanju osnovne imovine je začela varuhinja po mnogo letih kar na lepem trditi, da ima proti sinu več zahtevkov, ker je poplačala zapuščinske dolgove in ga šolala. Zahtevala bo, da ji sin povrne vse to, kadar mu bo gospodarstvo oddajala. Ker zneskov ni bila napovedala, jo je varstveni sodnik pozval, naj

točno označi in napove svoje terjatve. Varuhinja je na to napovedala visoko terjatev, ki jo je porazdelila deloma na zapuščinska bremena, deloma na troške šestletnega šolanja sinovega. V sklepu z rešitvijo o izkazu osnovne imovine je varstveni sodnik hkoncu pripomnil: »Da ima pravico terjati od varovanca, naj povrne plačane dolgove in troške šolanja, ter da bo s sinom svojedobno obračunala vso napovedano terjatev, ta napoved varuhinjina se varstvenooblastveno ne odobri. Ta zahteva se uradoma zavrača.« Svoj izrek je sodnik utemeljil tako, da zavoljo odobrenega zapuščinskega dogovora mati kot prevzemnica nezaračunljivega gospodarstva ne sme od dediča terjati ničesar in da do oddaje gospodarstva sploh nobene prilike ne bo, da bi mogla nastati njej terjatev proti sinu na temelju naslovov, kakršni so ti, ki se nanje naslanjajo vse postavke napovedane terjatve. To se enkrat za vselej ugotovi, je dostavil sodnik, da ne bo imel nedoletnik neprilik, kadar bo, morda celo brez sodnikove pomoči, prevzemal gospodarstvo. Rekurzno sodišče je razveljavilo samo zadnji stavek gori pod narekovaji navedenega utemeljevanja, torej zgolj izrek, da se zahteva uradoma zavrača, v ostalem pa je pustilo sklep prvega sodnika nedotaknjen. Po tenorju sklepa in po razlogih se vidi, — je utemeljevalo svoj izrek — da hoče varstveni sodnik preprečiti, da bi varuhinja kdaj kesneje uveljavljala svoje zahtevke proti sinu. Toda tu je šel sodnik predaleč. Po končanem varstvu bi n. pr. varuhinja utegnila tožiti sina, naj plača, a tudi sin bi varuhinjo smel prijeti z negativno ugotovitveno tožbo. Po § 216. nespornega patenta mora o takih pravnih soditi pravdni sodnik. Izrek, da se zahteva uradoma zavrača, se je moral iz sklepa izločiti, zakaj varstveni sodnik ne sme kar ukazati, da varuh proti varovancu ne sme uveljavljati nobenega zahtevka, marveč za varstvenega sodnika je stvar završena, kadar je ugotovljeno imetje, stanje dolgov in čista imovina. Rekurzu je bilo v tej točki ugoditi. Kolizijski skrbnik je na to v revizijskem rekurzu zahteval, naj se razveljavljeni stavek »zahteva se uradoma zavrača« zopet v veljavo postavi. Vrhovno sodišče je revizijskemu rekurzu deloma ugodilo ter izreklo, da se ce-

lotni zahtevki varuhinjini varstveno - oblastveno ne priznajo. Ni prav, je reklo vrhovno sodišče, da hoče rekurent doseči, naj se kar takoj izreče izrek, ki bi trajno branil, da bi varuhinja sedaj ali kesneje tožila za svoje očitvidno nepravične terjatve. Ta njegov nazor nasprotuje zlasti predpisom § 2 št. 7 nepravdnega patenta in § 271 o. d. z. Po § 2 št. 7 nepravdnega patenta ne gre pravica varstvenemu sodniku, da bi kar v nespornem postopku zavračal terjatve, ki so bile napovedane proti varovancu. Tega ne more niti tedaj storiti, kadar je terjatev očitvidno zares nepravdanska. Nikdar pa ne sme napovedniku kar odrekati tožno pravico. Drugo gori rečeno pravilo, namreč § 271 o. d. z., ima v mislih primer, ako se imovinski prepir ali celó pravni spor pojavi med varovancem in njegovim pravnim zastopnikom. Ako premotriš vsa ta pravila, moraš razlogom rekurznega sodišča pritrditi. Ker pa je, kakor je na tej podstavi odločilo rekurzno sodišče, potem izpadel zadnji stavek prvosodnega sklepa, je nastal dvom, nejasnost, ali naj se sploh opusti izrek glede likvidiranja ali nelikvidiranja napovedane terjatve ali pa naj se izrek samó odloži in do kdaj? V tejle točki, pa tudi samo v tej, je revizijski rekurz opravičen. Po varstvenih spisih je dokazano, da je varstveni sodnik varuhinjine zahtevke popolnoma pravilno odklonil, toda predaleč je šel ali vsaj nejasno se je izrazil, ker je zahtevke zavrnil. Izreči je bilo treba pravilno, da se varuhinji zahtevki varstvenooblastveno ne priznajo. V ta namen je revizijska instanca rekurentu deloma ugodila ter izrek rekurznega sodišča v tem smislu izpremenila.

Menim, da objasnjuje ta primer vso stvar dosti bolje ko vse razpravljanje. Naj torej končam. Kot pravilo, ki se ga bo nesporni sodnik za likvidiranje napovedanih terjatev posluževal, velja nastopno.

I. V primerih

- a) kadar ni nobenega sodnega zaščitenca, ali
- b) kadar je sodni zaščitenec samo napovednik, je treba napovednika oziroma njegovega zakonitega zastopnika neposredno pri naroku ali kadar to ni mogoče, pisмено kesneje obvestiti, da je napovedana terjatev priznana ali nepriznana;

II. v primerih pa, kadar je sodno zaščiteno kak napovednikov nasprotnik, je treba z istim obvestilom spojiti zaščitnooblastveno odobrilo. Kot najkrajši obrat, ki vsebuje oba momenta, likvidacijsko izjavo in odobrilo, služi stavek: »Vaša napovedana terjatev se skrbstvenooblastveno priznava« ali »ne priznava«, ki ga priporočam zlasti za likvidiranje napovedanih terjatev v skrbstvenih stvareh.

Pač v nobenem odklonilnem primeru pa ne bo odveč dostaviti, da se napovednik napotuje na pravdo. Ponekod je, kakor sem gori omenil, takó izrečno ukazano v zakonu. Kjer ukaza ni, je analogno izražanje priporočati kot pametno in umestno.

Ali prispevki za socialno zavarovanje ob izvršbah na nepremičnine res nimajo prednostnih pravic?

Dr. Janko Vrančič, poddirektor Pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani.

I. Novejša judikatura in pravna negotovost.

Razna sodišča ne priznavajo zadnji čas na dolgu ostalim zavarovalnim prispevkom za okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani in za pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani prednostne pravice pri razdeljevanju najvišjega ponudka nepremičnin, prodanih na prisilnih javnih dražbah; tudi ne izpolnjujejo drugih zakonitih določb, ki se tičejo teh prednostnih terjatev. Celó stol sedmorce v Zagrebu* ni priznal take prednostne pravice za terjatev okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Izrekel je, da »pobijani sklep ne upošteva predpisa § 216 i. r., da je davščine le toliko priznati kot prednostne terjatve, kolikor jim gre po veljavnih predpisih zakonita zastavna ali prednostna pravica. V tem pogledu pa določa § 42 zakona o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922, št. 169 Ur. l., da se prispevki pobirajo administrativno kakor državni davek, in § 43 cit. zak., da imajo terjatve na prispevkih v konkurzu

* Sklep z dne 29. decembra 1925, Ut 237/25, ki je izpremenil sklep deželnega kot rekurznega sodišča v Ljubljani z dne 25. novembra 1925, R III 300/25.